Blogi

"Emme enää hyväksy sekkejä" ja muita havaintoja Keski-Euroopasta

Raha ja maksaminen | 16.04.2019 | Kari Kemppainen

KIRJOITTAJA

Kari Kemppainen

Maksutavoissa on suuria eroja eri EU-maiden välillä.

Työskentelin viime vuoden Euroopan keskuspankissa Frankfurtissa. Työssäni edistin osaltani yhtenäisiä eurooppalaisia maksamismarkkinoita, ja pääsin itsekin nauttimaan yhdentyneen maksamisen hedelmistä. En esimerkiksi avannut tiliä paikalliseen pankkiin, vaan hoidin maksuni sujuvasti suomalaiselta tililtäni verkko- ja mobiilipankkia käyttäen. Sain palkkani suomalaiselle tililleni, josta maksoin vuokrat ja muut laskuni vaivatta.

Kuitenkin vapaa-ajalla huomasin, että arkipäivän maksamisen markkinat ja maksutavat ovat varsin erilaiset Keski-Euroopassa Suomeen verrattuna. Suomessa olin tottunut, että pystyin maksamaan kortilla miltei kaikkialla ja pidin mukanani vain pientä määrää käteistä varalta. Pian Frankfurtiin muuttoni jälkeen huomasin, ettei tämä toimi Saksassa.

Käytännössä käteistä piti olla mukana aina – ja mielellään riittävän runsaasti. Suurissa tavarataloissa ja valtaosissa ravintoloista korttimaksaminen toimi varsin hyvin. Kuitenkin esimerkiksi taksimatkoihin oli miltei välttämätön varata käteistä, sillä kaikki taksit eivät hyväksyneet kortteja tai ”maksupääte oli rikki”. Arvioiden mukaan saksalaiset maksavatkin noin 80 prosenttisesti käteisellä ja 20 prosenttisesti kortilla. Meillä Suomessa luvut lienevät kutakuinkin toisinpäin – ainakin maksujen arvolla mitattuna.

Toisena esimerkkinä Saksasta voi nostaa esiin lääkärillä käynnin. Toisin kuten Suomessa ei lääkärilaskun maksaminen kortilla onnistunut vastaanottotiskillä, vaan sain jonkun ajan kuluttua postitse laskun, jonka kulut olivat viiden euron luokkaa ja jonka tiedot näpyttelin omin sormin verkkopankissa tilisiirtomaksuksi. Kerran kysyin vastaanoton kassalla, voisinko saada laskun verkkolaskuna, mutta ainakaan kyseisen lääkärikeskuksen virkailija ei ollut koskaan kuullutkaan

sellaisesta.

Kolmas esimerkkini tulee Ranskanmaalta. Tuoreehkolta näyttävä ilmoitus lihakaupassa ”Olemme pahoillamme, mutta emme enää hyväksy sekkejä maksuvälineeksi” pisti silmääni käydessäni Metzin kauppahallissa. Täytyy myöntää, että ilmoituslappu herätti minussa ihmetystä. Itse en ole Suomessa koskaan omistanut sekkivihkoa, ja edellinen omakohtainen kohtaaminen sekkien kanssa tapahtui sekin Ranskassa 2000-luvun alussa työskennellessäni Pariisissa. Tuolloin maksoin mm. vuokra- ja sähkölaskut sujuvasti sekillä, ja havaitsinpa monien ranskalaisten käyttävän sekkejä myös ruokaostostensa maksuun marketeissa. Toisaalta monissa pariisilaisravintoloissa pystyi jo tuolloin maksamaan näppärästi kortilla pöytään tuoduilla maksupäätteillä.

Minkälaisia johtopäätöksiä näistä havainnoistani voidaan tehdä? Ainakin sen, että maksutavat eri EU-maissa poikkeavat vielä tänäänkin varsin voimallisesti toisistaan. Alla oleva kuvio maksuinstrumenttien käytöstä EU-alueella vahvistaa tätä.

Kuviota tarkasteltaessa käy selvästi ilmi, että Suomessa ja muissa Pohjoismaissa sähköisten maksutapojen käyttö on moninkertaista verrattuna moneen Keski- ja Etelä-Euroopan maahan. Tämä on sinällään erikoista, sillä ainakin muutamien viime vuosien aikana eri maiden maksupalveluiden tarjoajilla on ollut pääsy samanlaiseen maksuteknologiaan. Pelkästään tarjontapuolen tekijät eivät näitä eroja siten pysty selittämään. Itse uskon, että merkittävä selittäjä nykytilanteeseen löytyy historiasta ja maksamisen kaltaisille verkostotoimialoille tyypillisestä ”polkuriippuvuudesta”: aiemmin tehdyillä ratkaisuilla on suuri merkitys nykytilanteeseen.

Meillä Suomessa omaksuttiin ”palkka pankkiin” -käytäntö ja pankkitiliin kytkeytyvät maksutavat jo 1960-luvulla, minkä vuoksi miltei jokaisella suomalaisella on ollut pankkitili jo varsin pitkään. Myöhemmin 1990-luvun alun pankkikriisin myötä konttoreita karsittiin ja asiakkaat ohjattiin itsepalveluun. 2000-luvulla tapahtuneen internetin yleistymisen myötä Suomessa oli siten erinomainen pohja verkkopankin ja myöhemmin mobiilipankin käyttöön. Näin meillä Suomessa myös tapahtuikin. Tilanne on tyystin erilainen Saksassa, jossa verkkopankin laajamittainen käyttö on yleistynyt vasta viime vuosina. Luonnollisesti myös kulttuuriset seikat, kuten Saksassa vallitseva anonyymisyyden korostaminen, vaikuttavat eri maksutapojen käyttöön.

Yhteenvetona voidaan todeta, että yhtenäinen euromaksualue SEPA on tuonut mukanaan paljon elämää helpottavia asioita kuten maksujen hoitamisen yhdeltä pankkitililtä ympäri SEPA-alueen. Historialliset ja kulttuurisidonnaiset seikat selittävät pitkälti nykyisiä eroja maksutapojen käytössä eri EU-maissa. Kuitenkin on todennäköistä, että tulevaisuudessa erot eri maissa käytettävien maksutapojen suhteen kaventuvat uusien maksutapojen ja käyttöliittymien tehdessä maksamisesta entistä vaivattomampaa. Eri maissa käytettävien maksutapojen yhtenäistyminen

tuskin kuitenkaan toteutuu lähitulevaisuudessa, sillä sen verran suuria nykyiset erot ovat.

"Olemme pahoillamme, mutta emme hyväksy enää sekkejä maksuvälineeksi", 2.2.2019, Kauppahallli, Metz, Ranska.

Asiasanat

käteinen, maksaminen, maksutapa, maksuvälineet